

Riksbankens Företagsintervjuer

MAJ 2012

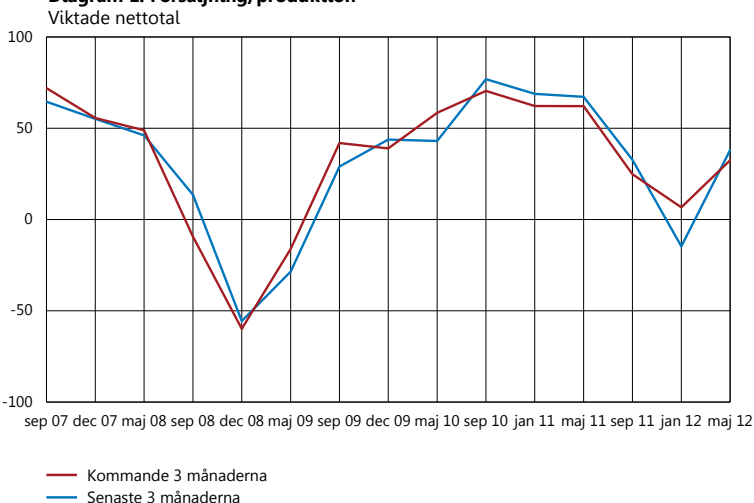
■ Riksbankens företagsintervjuer i maj 2012

Konjunkturen utan tydlig kurs

Riksbankens företagsundersökning i maj 2012 visar att konjunkturen skiljer sig åt i olika delar av ekonomin.¹ De exporterande företagen tyngs av osäkerheten kring utvecklingen i euroområdet, medan den inhemska efterfrågan har förbättrats något sedan föregående undersökning i januari. Även om företagen sätter ett visst hopp till att konjunkturen ska förbättras framöver finns det få konkreta tecken som tyder på det. Orderingången för industrin ökar inte och de flesta företag planerar inte heller att anställa fler personer. Osäkerheten kring efterfrågan, indirekta effekter av stark växelkurs och dämpade världsmarknadspriser bidrar till att hålla tillbaka prisökningarna.

Bedömningen av konjunkturen är splittrad bland de intervjuade företagen. Exportföretagen påverkas av den oroliga situationen i Europa med avvaktande kunder och en relativt svag efterfrågan. Den inhemska efterfrågan är starkare med ett förbättrat läge för

Diagram 1. Försäljning/produktion

Anm. Viktade netttotal baserade på antalet anställda i Sverige hos de intervjuade företagen. Frågan avser företagets bedömning av produktion/försäljning de senaste tre månaderna respektive de kommande tre månaderna jämfört med närmast föregående tremånadersperiod. Nettotalen i diagrammet är saldot mellan andelen svar att produktionen/försäljningen har ökat (positivt netttotal) respektive minskat (negativt netttotal).

¹ Denna rapport redovisar resultat av de intervjuer som huvudsakligen gjordes under maj 2012. Antalet anställda i Sverige hos de 42 intervjuade företagen var cirka 260 000.

byggindustrin, handeln och delar av tjänsteproduktionen. Sammantaget uppger företagen att produktion och försäljning har ökat det senaste kvartalet jämfört med föregående kvartal (se diagram 1). Dock sa flera företag vid intervjuerna att försäljning och ordergång varit svag den allra senaste tiden. Företagen säger också att det aldrig tidigare har varit så svårt att bedöma hur utvecklingen i framtiden blir och att planeringshorisonten nu är väldigt kort.

FÖRHOPNINGAR OM BÄTTRE KONJUNKTUR

Trots att produktionen ökat är företagen pessimistiska om konjunkturläget idag som bedöms ha försvagats ytterligare sedan föregående undersökning (se diagram 2). Samtidigt är det första gången på ett år som en övervikt av företagen tror att läget kommer att förbättras kommande halvår. Företagen förefaller dock basera dessa bedömningar mer på förhoppningar än på tydliga tecken på förbättringar. Nästan alla företag anser också att den svaga konjunkturen innebär större risker än normalt och att riskerna huvudsakligen hör ihop med den finansiella situationen i euroområdet.

Diagram 2. Konjunkturläget
Viktade nettotal

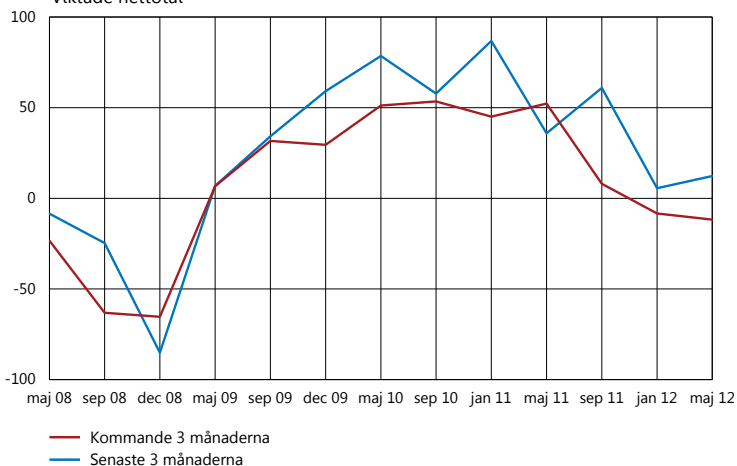
Anm. Viktade nettotal baserade på antalet anställda i Sverige hos de intervjuade företagen. Frågan avser företagens bedömning av konjunkturläget nu respektive om sex månader. Nettotalen i diagrammet är saldot mellan andelen svar att konjunkturläget är bra (positivt nettotal) respektive dåligt (negativt nettotal). För frågan om konjunkturläget om sex månader är saldot mellan andelen svar att konjunkturläget blir bättre (positivt nettotal) respektive sämre (negativt nettotal).

ORDERINGÅNGEN TYDER INTE PÅ UPPGÅNG

Liksom tidigare anser företagen att förutsättningarna för en snabb återhämtning är mycket goda om oron hos konsumenterna och kunderna dämpas. Företagen bedömer att det finns en uppdämd efterfrågan men att den hämmas av nuvarande osäkra situation.

Företagen ser få konkreta tecken på att den framtida utvecklingen faktiskt blir bättre (se diagram 3). Byggindustrin har visserligen en stor orderstock som ger ökad produktion och sysselsättning men många är mycket oroliga för den framtida orderingången, framförallt för bostadsbyggandet. Här är det återigen effekter av konsumenternas oro som sägs påverka efterfrågan. Inom industrin är synen på orderingången inte lika pessimistisk men någon snar återhämtning syns inte heller där.

Diagram 3. Orderingång
Viktade netttotal

Anm. Viktade netttotal baserade på antalet anställda i Sverige hos de intervjuade företagen. Frågan avser industri- och byggföretagens bedömning av orderingången de senaste tre månaderna respektive de kommande tre månaderna jämförda med närmast föregående tremånadersperiod. Nettotalen i diagrammet är saldot mellan andelen svar att orderingången har ökat (positivt netttotal) respektive minskat (negativt netttotal).

Efterfrågan i omvärlden är även den ojämnt fördelad. Europa och Latinamerika präglas av svag efterfrågan, medan tecknen på att utvecklingen förbättras blir allt fler i den amerikanska ekonomin. Asien har blivit en viktigare exportmarknad och utvecklingen där betecknas som robust. Företagen är inte direkt oroliga för den ekonomiska utvecklingen i Kina, men de befarar att en lägre tillväxttakt skulle påverka efterfrågan på investeringsvaror, vilket i sin tur har effekter på svensk export.

Den osäkra situationen på exportmarknaderna förefaller inte ha hämmat investeringsplanerna för tillverkningsindustrin. Företagens investeringar väntas fortsätta att öka och följa de långsiktiga planerna. De omfattar, förutom sedvanliga ersättningsinvesteringar, också utbyggd kapacitet och framtagning av nya produkter.

Tillgången till extern finansiering är i stort sett oförändrad jämfört med i januari även om det fortfarande finns en viss tröghet vad gäller bankfinansiering. "Stressen har slagit mot prissättningen snarare än tillgången" var ett företags kommentar om bankupplåning. Flera av de

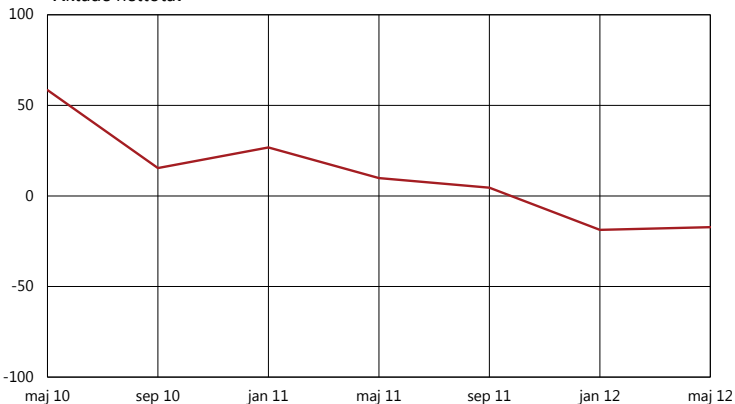
större företagen menar att dyrare bankupplåning har lett dem till att söka alternativa finansieringskällor, till exempel på marknaden för företagsobligationer.

Företagen har mycket goda möjligheter att med kort varsel öka produktionen om efterfrågan plötsligt ökar. Inte heller är bristen på arbetskraft besvärande utan de anser att det är förhållandevis enkelt att få tag på arbetskraft. Undantaget är vissa specialistfunktioner som kan vara svåra att tillsätta. Sammantaget tyder detta på att företagen har gott om ledig kapacitet och det förefaller som varken kapacitetsrestriktioner eller arbetskraftsbrist utgör någon begränsning för ökad produktion och försäljning på kort sikt.

”VIKER FÖRSÄLJNINGEN, DÅ DRAR VI NED PÅ TIMMARNAS DIREKT”

Företagen har ökat antalet anställda något de senaste månaderna men planerna för de kommande tre månaderna tyder inte på några större förändringar. Personalstyrkan bedöms i dagsläget, liksom i januari, vara något för stor i förhållande till efterfrågan (se diagram 4) och det finns en beredskap på att snabbt kunna genomföra förändringar i

Diagram 4. Personalstyrkan i förhållande till produktion/försäljning
Viktade netttotal

Anm. Viktade netttotal baserade på antalet anställda i Sverige hos de intervjuade företagen. Frågan avser företagets bedömning av personalstyrkans storlek i förhållande till produktion/försäljning. Nettototalen i diagrammet är saldot mellan andelen svar att personalstyrkan är för liten (positivt netttotal) respektive för stor (negativt netttotal).

personalstyrkan om efterfrågan försvagas. Sysselsättningsutvecklingen skiljer sig åt mellan olika delar av näringslivet. Byggföretagen har ökat antalet anställda till följd av ökad produktion och avser att fortsätta att öka sysselsättningen i takt med att produktionen väntas fortsätta att öka. Inom andra branscher förefaller många företag vara inställda på rationaliseringar och effektiviseringar. Handeln genomför rationaliseringar både i butiker och bland tjänstemän, men vid sidan om dessa investerar man också i nya butiker vilket totalt sett väntas

innebära en oförändrad personalstyrka de kommande tre månaderna. Flera av industriföretagen avser göra vissa neddragningar de kommande tre månaderna, vilka i första hand berör dem som inte är fast anställda.

De sänkta arbetsgivaravgifterna för yngre och äldre har en mycket liten påverkan på företagets anställningsbeslut. Företagen anställer personer med den kompetens de söker oavsett om personen omfattas av olika subventioner eller ej. Detta är särskilt tydligt bland industri- och byggföretagen. En minoritet av företagen inom handel och övriga tjänster menar däremot att subventioner är viktiga för företaget. Dessa företag har också som regel en stor andel yngre anställda och då i tjänster med relativt låga krav på yrkeskvalifikationer. Den från årsskiftet sänkta restaurangmomsen uppges ha haft en tydlig effekt i form av såväl sänkta priser som ökad efterfrågan och fler anställda inom delar av restaurangnäringen.

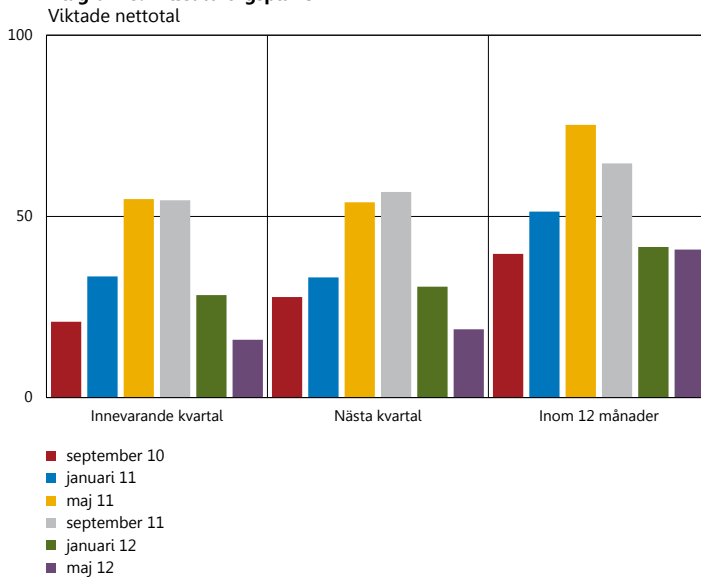
”LÖNEAVTALET BLEV FÖR HÖGT”

Det försämrade konjunkturläget gör att lönekostnaderna betraktas som ett större problem nu än vad de gjorde i januari. Speciellt för exportföretagen är de ökade lönekostnaderna tillsammans med den starka kronan ett bekymmer. Flera företag menar också att inga andra kostnader ökar i samma utsträckning som lönerna. Företagen bedömer att den egna produktivitet utvecklingen inte längre är lika stark som tidigare vilket tenderar att göra kostnadssituationen än mer besvärlig. Ett företag beskrev situationen så här: ”Tidigare har man kunnat kompensera ökade lönekostnader med produktivitetshöjningar, men det går inte med vikande marknader”.

”KONSUMENTERNA STYR OCH DE ÄR INTE BEREDDA ATT BETALA”

De flesta företag ser ett mycket begränsat utrymme för prishöjningar och andelen företag som planerar att höja sina priser under det kommande året har halverats sedan maj 2011 (se diagram 5). Prishöjningarna är dämpade i synnerhet under innevarande och kommande kvartal. Företagen har ofta svårt att ge en tydlig bild av prisplanerna på tolv månaders sikt i och med att, som ett företag uttrycker det, ”sikten är mycket kort nu”.

Diagram 5. Prissättningsplaner

Anm. Viktade nettotal baserade på antalet anställda i Sverige hos de intervjuade företagen. Staplarna visar nettoandelen företag som tänker höja sina priser under innevarande eller nästa kvartal, eller under de kommande tolv månaderna. Varje stapel avser svar vid ett undersökningstillfälle.

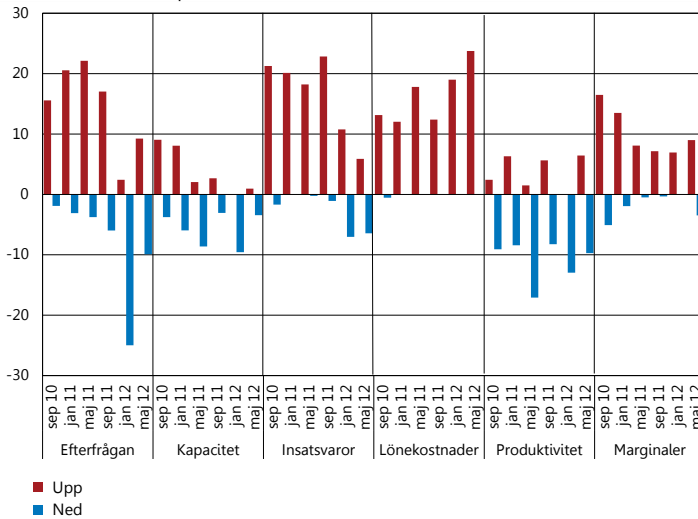
Handeln tycks ha svårast att höja priserna, eftersom konkurrensen på marknaden är hård. Konkurrensen bidrar också till att företagen inte kan öka sin lönsamhet trots att inköspriserna är på väg ner.

”Konkurrenssituationen gör att marginalerna från de lägre inköpskostnaderna kommer kunden till godo” och ”det kommer att vara priskrig ända in i kaklet” var några av kommentarerna.

I diagram 6 visas vilka faktorer som påverkar prissättningsplanerna under det kommande året och om dessa faktorer har en påverkan uppåt (röd stapel) eller nedåt (blå stapel) på försäljningspriserna. Trenden visar att allt färre företag planerar att genomföra prishöjningar på tolv månaders sikt med hänsyn till efterfrågeläget och prisutvecklingen för inköps- och insatsvaror. Få företag har också sett möjligheter att förbättra sina marginaler, till följd av den försvagade efterfrågan.

Diagram 6. Orsaker till prissättningen kommande tolv månader

Viktade andelar i procent

Anm. Viktade andelar baserade på antalet anställda i Sverige hos de intervjuade företagen. Staplarna visar de relativa andelarna för de olika faktorer som påverkar priserna uppåt eller nedåt på tolv månaders sikt uttryckta i procent vid olika undersökningstillfällen mellan september 2010 och maj 2012.

Stigande lönekostnader är den vanligaste orsaken till att höja priserna. I maj var lönekostnadernas påverkan på priserna särskilt tydlig inom handel och övriga tjänster, vilket hänger samman med att löneavtalen blivit dyrare än företagen själva anser sig tåla. Det var ungefär lika många företag som svarade att efterfrågan kommer att påverka priserna uppåt som nedåt. Detta gäller även kostnader för inköps- och insatsvaror. Det finns en viss splittring mellan olika delar av näringslivet även här; industriföretagen uppger generellt att efterfrågan kommer att skapa utrymme för att höja priserna det kommande året, medan handeln ser efterfrågan som en prispressande faktor. Industriföretagen uppger istället att den starka kronan gör det svårt att driva igenom prishöjningar.

En vanlig kommentar om försäljningsprisernas utveckling är att företagen generellt måste förbättra produktiviteten istället för att höja priserna.

Sveriges riksbank
102 37 Stockholm

Tel 08-787 00 00
Fax 08-21 05 31
registratorn@riksbank.se
www.riksbank.se